

بخش سوم – انتشار اطلاعات مربوط به مدیریت ریسک

ماده ۶- مدیریت ریسک اعتباری

۶-۱- سیاستها و خط مشی های اعتباری

سیاستهای اعتباری بانک در حوزه های تسهیلات و مطالبات در هردوره و بنا بر مولفه های موثری از قبیل ترکیب منابع و مصارف، متغیرهای کلان اقتصادی از جمله رشد اقتصادی، نقدینگی اقتصاد، نرخ تورم و سایر شاخصهای کلان اقتصادی تعیین و به طور دوره ای بازنگری و روزآمد می شود، که ذیلاً به برخی از سیاستهای کلی اعتباری بانک اشاره می گردد:

- ۱- اولویت در اعطای تسهیلات میان مدت و کوتاه مدت به ویژه تامین سرمایه در گردش واحدها.
- ۲- اهتمام به اعطای تسهیلات خرد با رعایت ضوابط و مقررات جاری بانک، بهداشت اعتباری و ظرفیت سنجی های لازم.
- ۳- تاکید بر امر اعتبارسنجی و ظرفیت سنجی مشتریان جهت اعطای تسهیلات و تعهدات.
- ۴- لزوم اجرای صحیح آئین نامه تسهیلات و تعهدات کلان بانک مطابق بخشنامه تجمیعی مربوطه.
- ۵- توجه خاص به علل رشد مطالبات غیر جاری بانک به ویژه در مورد مشتریان اعتباری عمده بانک، استفاده از ابزارهای اعتباری وصول مطالبات.
- ۶- نظارت ادواری توسط ناظرین پیش بینی شده در بخشنامه ها، بازدید از محل فعالیت موضوع تسهیلات و پیشرفت آن و نحوه اجراء بصورت تصادفی توسط ناظرین مستقر در مدیریتهای شعب و سایر افراد ذیصلاح و کمیته های اعتباری.
- ۷- استفاده از ابزار تسهیلات جهت تمرکز حسابهای مشتریان بخصوص حسابهای کم هزینه.
- ۸- اعطای تسهیلات در قالب طرح تامین مالی بنگاه های کوچک و متوسط.
- ۹- استحکام وثایق با تمرکز بر تسهیلات کلان.
- ۱۰- تاکید و الزام به استفاده از سامانه اعتباری و اعتبارسنجی داخلی بانک.
- ۱۱- صدور کارتهای اعتباری ویژه شرکتها و شبکه های توزیعی کالا و خدمات در راستای سیاستهای اقتصاد مقاومتی.
- ۱۲- طراحی شبکه همکاری مشتریان بانک تجارت با رویکرد فعال سازی و حمایت از زنجیره تولید و وصول مطالبات بانک.

۶-۲- واحدهای اجرایی مدیریت ریسک اعتباری

- مدیریت امور اعتباری و ادارات تابعه مانند، اداره پیگیری و نظارت بر وصول مطالبات، اداره اطلاعات اعتباری، اداره بررسی و نظارت و اداره اعتبارات کل
- بخش اعتبارات تمامی مناطق و کلیه شعب
- تمامی ارکان اعتباری از قبیل کمیته عالی اعتباری، کمیته اعتباری مرکز، کمیته های اعتباری مناطق و کمیته های اعتباری شعب
- کمیته فرعی مدیریت ریسک اعتباری و اداره مدیریت ریسک

۶-۳- حدود اختیارات سطوح مختلف سازمانی برای تسهیلات و تعهدات

حدود اختیارات ارکان اعتباری بانک همه ساله بر اساس ریسک های مترتب و شرایط اقتصادی و نوع وثایق تعیین و به تمامی واحدهای اجرایی ذیربط ابلاغ می گردد و با توجه به ارزیابی مستمر وضعیت ریسک اعتباری بانک مورد بازنگری قرار می گیرد.

۶-۴- میزان پذیرش ریسک اعتباری

در حال حاضر میزان پذیرش ریسک اعتباری بانک بر اساس نسبت مطالبات غیرجاری (NPL) و نسبت کفایت سرمایه بوده به طوریکه رشد انتظاری نسبت مطالبات غیرجاری مثبت نشود و همچنین نسبت کفایت سرمایه بانک در قبال پذیرش ریسک های اعتباری (ناشی از اعطای اعتبار به مشتریان) کاهش نیابد.

۵-۶- میزان و وضعیت تمرکز تسهیلات و تعهدات به تفکیک گروه های مختلف مشتریان، بخشهای

اقتصادی، مناطق جغرافیایی و نظایر آن

میزان تسهیلات اعطایی براساس بخش های اقتصادی

سال بخش	۱۳۹۹/۱۲/۳۰	درصد	۱۴۰۰/۱۲/۲۹	درصد	۱۴۰۱/۰۶/۳۱	درصد	۱۴۰۱/۱۲/۲۹	درصد	۱۴۰۲/۰۶/۳۱	درصد
صنعت	۴۴۴,۰۵۵,۳۸۸	%۲۸,۹	۸۱۸,۵۸۹,۰۲۰	%۲۸,۹	۱,۰۰۰,۷۷۶,۴۴۱	%۲۸,۹	۱,۰۲۷۳,۲۳۴,۱۶۵	%۳۰,۹	۱,۴۸۲,۰۳۸,۲۰۰	%۳۰,۹۳
مسکن	۴۰۹,۲۴۷,۵۸۵	%۲۶,۷	۷۵۴,۴۲۲,۹۵۸	%۲۶,۷	۹۲۲,۳۲۹,۴۰۵	%۲۶,۷	۳۲۶,۹۲۹,۲۳۱	%۷,۹	۳۸۰,۵۴۳,۹۹۰	%۷,۹۴
بازرگانی	۱۹۳,۹۱۵,۷۳۶	%۱۲,۶	۳۵۷,۴۷۱,۸۳۰	%۱۲,۶	۴۳۷,۰۳۱,۷۴۳	%۱۲,۶	۹۱۷,۷۵۷,۷۴۸	%۲۲,۳	۱,۰۶۸,۲۶۵,۴۲۸	%۲۲,۲۹
خدمات	۲۷۶,۶۰۷,۸۸۷	%۱۸,۰	۵۰۹,۹۰۹,۷۶۶	%۱۸,۰	۶۲۳,۳۹۶,۶۸۵	%۱۸,۰	۱,۳۲۰,۶۷۵,۷۹۲	%۳۲,۱	۱,۵۳۷,۲۶۰,۰۱۷	%۳۲,۰۸
کشاورزی	۱۹۶,۳۷۵,۶۹۳	%۱۲,۸	۳۶۲,۰۰۶,۶۱۰	%۱۲,۸	۴۴۲,۵۷۵,۷۹۶	%۱۲,۸	۲۶۸,۵۴۷,۷۶۷	%۶,۵	۳۱۲,۵۸۸,۲۵۷	%۶,۵۲
صادرات	۱۵,۲۸۹,۱۵۳	%۱,۰	۲۸,۱۸۴,۶۲۰	%۱,۰	۳۴,۴۵۷,۴۶۷	%۱,۰	۹,۶۷۶,۳۴۴	%۰,۳	۱۱,۲۶۳,۲۱۶	%۰,۲۴
جمع	۱,۵۳۵,۴۹۱,۴۴۲	%۱۰۰	۲,۸۳۰,۵۸۴,۸۰۴	%۱۰۰	۳,۴۶۰,۵۶۷,۵۳۷	%۱۰۰	۴,۱۱۶,۸۲۱,۰۴۶	%۱۰۰	۴,۷۹۱,۹۵۹,۱۰۹	%۱۰۰

۶-۶- فرآیند اعتبارسنجی مشتریان

فرآیند اعتبارسنجی مشتریان با دو رویکرد کارشناسی و مکانیزه انجام می شود.

• رویکرد کارشناسی:

بانک با داشتن کارشناسان خبره اعتباری و بر اساس بررسی های مالی، اقتصادی، فنی و سابقه مشتری، میزان اعتبار و ظرفیت متقاضی را ارزیابی می نماید.

• رویکرد مکانیزه:

➤ سامانه اعتبارسنجی داخلی: این سامانه بصورت یکپارچه کلیه شعب بانک را پوشش داده و از

اطلاعات بروز شده از وضعیت کسب و کار متقاضی، اطلاعات سیستم تسهیلات و اطلاعات شعب

استفاده می نماید. خروجی سامانه شامل امتیاز و رتبه متقاضی و اعلام اخطارهای لازم است. در حال

حاضر سامانه دارای قابلیت گزارش گیری لحظه ای در سطح خرد (سطح اختیار شعب) و در سطح گزارشات کارشناسی و اطلاعاتی مشتریان حقیقی و حقوقی می باشد.

➤ **سامانه شرکت مشاوره و رتبه بندی ایران:** بانک تجارت اولین بانک در همکاری و استفاده از گزارشات سامانه مذکور می باشد. دسترسی به این سامانه برای کلیه واحدهای ذیربط مقدور بوده و برای هر مورد تقاضای تسهیلات یک نسخه از گزارشات شرکت (شامل گزارش پایه، گزارش استاندارد، گزارش پیشرفته، آماراستعلام و گزارش سوابق) بر اساس نوع نیاز دریافت و به همراه سایر مدارک در سوابق متقاضی حفظ می گردد.

۶-۷- روش سنجش ریسک اعتباری

سنجش ریسک اعتباری در بانک در دو سطح مربوط به متقاضیان تسهیلات و پرتفوی اعتباری انجام می گیرد. در سنجش ریسک متقاضیان تسهیلات از روش بررسی های اطلاعاتی-اعتبارسنجی و کارشناسی-اعتبارسنجی استفاده می گردد. بدین نحو که کیفیت اطلاعات مربوط به فرم های اطلاعاتی اعتباری ارتقاء و به روز رسانی شده اند و بوسیله موتور محاسباتی که بر اساس معیار ۵C طراحی شده است متقاضیان را بر اساس اشخاص حقیقی و حقوقی، بخش های اقتصادی، سطوح اختیارات (برمبنای گزارش اطلاعاتی و یا کارشناسی)، در قالب تسهیلات، تعهدات (اعتبارات اسنادی و ضمانت نامه)، متعهد سفته، تفکیک و محاسبه امتیاز می نماید. بر اساس امتیاز کسب شده متقاضی در یکی از طبقات با رتبه اعتباری عالی، خیلی خوب، خوب، متوسط، ضعیف، خیلی ضعیف و نکول قرار می گیرد. گزارشات اعتبارسنجی به همراه رتبه اعتباری، شامل امتیازات بر اساس شخصیت، سرمایه ظرفیت، وثایق و شرایط بوده و همچنین اخطار و هشدارهایی را به کاربر ارائه می نماید. سامانه سوابق و رتبه اعتباری محاسبه شده مشتریان را بصورت کامل در خود حفظ می نماید.

۶-۸- روش های کاهش ریسک اعتباری

در راستای کاهش ریسک اعتباری، بانک نسبت به راه اندازی و اجرای موارد ذیل اقدام نموده است:

- استقرار سیستم اعتبارسنجی داخلی و رتبه بندی مکانیزه مشتریان اعتباری
- استاندارد سازی ظرفیت سنجی مشتریان اعتباری

- هوشمندسازی اعلام سررسید اقساط به تسهیلات گیرندگان و ضامنین
- رعایت دقیق دستورالعملهای نظارتی بانک مرکزی از قبیل تسهیلات و تعهدات کلان و اشخاص مرتبط
- تاکید بر اخذ وثایق معتبر و مطمئن و ترغیب مشتریان به ارائه وثایق نقد شونده تر با توجه به ضرایب ریسک وثایق در دستورالعمل جدید کفایت سرمایه
- بهره برداری از سامانه ذینفع واحد

۶-۹- میزان سرمایه لازم برای پوشی ریسک اعتباری

(میلیون ریال)

عنوان	سال	شهریور ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱	شهریور ۱۴۰۱	اسفند ۱۴۰۰	اسفند ۱۳۹۹
دارایی اعتباری موزون به ریسک		۷,۰۶۶,۴۹۰,۱۱۲	۶,۰۸۴,۸۴۵,۷۲۸	۵,۲۵۷,۸۶۱,۱۶۷	۵,۲۷۰,۳۱۶,۸۵۴	۲,۵۲۵,۳۲۲,۱۷۳
میزان سرمایه پوششی		۵۶۵,۳۱۹,۲۰۹	۴۸۶,۷۸۷,۶۵۸	۴۲۰,۶۲۸,۸۹۳	۴۲۱,۶۲۵,۳۴۸	۲۰۲,۰۲۵,۷۷۴

۶-۱۰- معیارهای دریافت وثائق برای ارقام در معرض خطر ریسک اعتباری

ترجیحاً وثائق بایستی دارای شرایط ذیل باشند:

- دارای نقدشوندگی بالا باشند
- پوشش ریسک های مرتبط به ویژه از حیث نوسان در ارزش وثایق را داده و متناسب با تسهیلات و تعهدات باشند.
- حصول اطمینان از تمکن مالی متعهدین سفته (ارایه شده از سوی شرکتها) با اعتبارسنجی آنان

۶-۱۱- ساز و کار های کنترل و پایش ریسک های اعتباری

استعلام شعب و مناطق از مدیریت امور اعتباری و اداره حسابرسی داخلی جهت شناسایی اشخاص مشمول ذینفع واحد و مرتبط، نظارت بر رعایت شرایط قراردادهای مربوط به تسهیلات و ارائه گزارشات دوره ای از وضعیت پرتفوی اعتباری بانک از جمله اقدامات کنترلی در حوزه اعتبارات می باشد.

۶-۱۲- نحوه مدیریت تسهیلات غیر جاری و میزان ذخایر مربوط به آنها

در این رابطه موارد ذیل مورد اقدام قرار می گیرد:

- هدفگذاری مطالباتی برای مناطق و پیگیری مستمر تحقق هدف
- تشکیل مستمر کمیته پیگیری و وصول مطالبات جهت مذاکره با بدهکاران عمده بانک
- مساعدت با مشتریان مطالباتی بانک بر اساس گزارشات کارشناسی تهیه شده از وضعیت مشتری و اخذ مصوبه از کمیته وصول مطالبات
- تشکیل کمیته عالی وصول مطالبات بانک با هدف بررسی پرونده های کلان غیر جاری و تعیین تکلیف آنها
- ارزیابی و اخذ وثایق جدید در خصوص پرونده های تعیین تکلیف شده
- بررسی میزان کلی ذخایر اخذ شده در مقاطع ارائه صورت های مالی
- برون سپاری مطالبات غیرجاری و سیستمی نمودن انتقال پرونده های مطالباتی به شرکتهای طرف قرارداد
- ذخیره گیری مطالبات غیرجاری مطابق با بخشنامه های صادره

ماده ۷- مدیریت ریسک نقدینگی

اصطلاح نقدینگی به توانایی بانک برای رفع نیاز به منابع نقد اشاره دارد. چنانچه نقدینگی را بصورت توانایی بانک در تامین منابع نقد جهت پرداخت بدهی ها، ایفای تعهدات و افزایش دارایی ها تعریف کنیم، به خطر افتادن این توانایی را می توان به عنوان ریسک نقدینگی در نظر گرفت. مدیریت نقدینگی فرآیندیست جهت اطمینان از این که بانک وجه و دارایی های نقد کافی نگهداری می نماید تا اولاً بدهی ها و تعهداتش را به مشتریان ایفا نماید، ثانياً مخارجش را پرداخت کند و ثالثاً فرصت های مناسب سرمایه گذاری را از دست ندهد.

۷-۱- روش سنجش و پایش (کنترل) ریسک نقدینگی

بانک از سالهای قبل، ضمن رصد وضعیت نقدینگی (مانده حساب جاری نزد بانک مرکزی و خالص منابع و مصارف بانک در بازار بین بانکی) و نیز تحلیل روند شاخص های مربوطه، همچون نسبت خالص تسهیلات و مطالبات به خالص سپرده ها وضعیت منابع و مصارف خود را با برگزاری مستمر جلسات کمیته منابع و مصارف مدیریت می نماید.

جدول ۷-۱- نسبت خالص تسهیلات و مطالبات به سپرده ها (پس از کسر سپرده قانونی)

۱۴۰۰	۱۴۰۱	شهریور ۱۴۰۲
٪۷۱,۵	٪۸۸,۵	٪۹۳,۴

مهم ترین عامل ریسک نقدینگی عدم تطابق جریان های نقد ورودی و خروجی می باشد؛ زیان احتمالی ناشی از مازاد منابع نقد، هزینه فرصت نگهداری آن می باشد و در طرف مقابل کسری منابع آزاد، ریسک تامین مالی با نرخ هایی بالاتر و یا در حالت درماندگی، ریسک عدم دسترسی به منابع لازم را به بانک تحمیل می نماید.

لذا به جهت مدیریت هر چه بهتر ریسک نقدینگی حاصل از عدم تطابق سررسید دو طرف ترازنامه، بانک به طور پیوسته سررسید دارایی ها و بدهی های خود را مطابق جداول زیر رصد می نماید.

جدول ۷-۲- سررسید سپرده‌های بانک در پایان شهریور ماه ۱۴۰۲ (میلیون ریال)

مدت	کمتر از یکماه	۱ تا ۳ ماه	۳ ماه تا ۱ سال	۱ تا ۵ سال	بیش از ۵ سال	بدون سررسید مشخص
سپرده ها	۱,۴۸۸,۹۸۸,۵۰۵	۷۱۸,۸۰۸,۴۷۳	۲,۶۲۸,۶۱۴,۴۰۱	۱,۴۲۶,۶۲۹,۳۷۱	۵۳,۵۵۰,۵۰۹	۱,۲۷۰,۵۰۶

جدول ۷-۳- سررسید تسهیلات بانک در پایان شهریور ماه ۱۴۰۲ (میلیون ریال)

مدت	کمتر از یکماه	۱ تا ۳ ماه	۳ ماه تا ۱ سال	۱ تا ۵ سال	بیش از ۵ سال	بدون سررسید مشخص
تسهیلات	۴۳۶,۳۳۸,۴۸۰	۱,۰۰۵,۰۶۷,۸۰۶	۱,۱۶۱,۴۰۵,۹۶۹	۱,۵۱۳,۱۲۹,۶۹۳	۵۵۱,۰۱۳,۰۴۱	۱۲۵,۰۰۴,۱۱۹

جدول ۷-۴- ترکیب دارایی‌های با نقدشوندگی بالا در پایان شهریور ماه ۱۴۰۲ (میلیون ریال)

	۳ ماه تا ۱ سال	۱ تا ۳ ماه	کمتر از یکماه
موجودی‌های نقد			۲۱۵,۰۳۱,۳۵۹
مطالبات از بانکها و موسسات اعتباری	۱,۳۶۸,۹۳۰	۵۷۸,۵۷۸	۶۴,۸۱۳,۷۲۶
تسهیلات و مطالبات	۱,۱۶۱,۴۰۵,۹۶۹	۱,۰۰۵,۰۶۷,۸۰۶	۴۳۶,۳۳۸,۴۸۰
سایر دارایی ها	۳۹۲,۶۴۲,۲۸۰	۹۱,۷۶۴,۱۷۶	۵۷۱,۴۲۲,۴۶۸
جمع داراییها	۱,۵۵۵,۴۱۷,۱۷۹	۱,۰۹۷,۴۱۰,۵۶۰	۱,۲۸۷,۶۰۶,۰۳۳

۷-۲- واحدهای اجرایی مدیریت ریسک نقدینگی

مطابق دستورالعمل جامع مدیریت ریسک نقدینگی (مصوب هیات مدیره محترم بانک)، واحدهای مسئول مدیریت ریسک نقدینگی عبارتند از:

- ❖ کمیته مدیریت ریسک نقدینگی (ذیل کمیته عالی مدیریت ریسک)
- ❖ مدیر ریسک نقدینگی (مدیریت محترم امور مالی)
- ❖ اداره مدیریت ریسک

در حالی که کمیته مدیریت ریسک نقدینگی مسئولیت سیاست گذاری و تعیین حدود هر یک از شاخص ها را بر عهده دارد، مدیری ریسک نقدینگی بر حسن انجام مصوبات کمیته نظارت می کند؛ و اداره مدیریت ریسک در بهبود روش های محاسباتی و مطالعات توسعه ای با مدیر ریسک نقدینگی همکاری می نماید.

۷-۳- سیاست ها و خط مشی های مدیریت ریسک نقدینگی

بانک تجارت با هدف نگهداری سطح مناسبی از نقدینگی جهت پاسخگویی به جریانهای نقدی خروجی غیر منتظره و اجتناب از تامین وجوه با هزینه های قابل ملاحظه سیاست ها و خط مشی های خود را به شرح زیر تعیین نموده است:

- پایش مستمر وضعیت نقدینگی، ارقام عمده منابع و مصارف و وضعیت تحقق اهداف مربوطه؛
- ارزیابی و پایش تاثیر متغیرهای اقتصادی بر وضعیت منابع و مصارف بانک؛
- رصد رفتار سپرده های مشتریان کلان بانک با توجه به تاثیراتشان بر وضعیت نقدینگی بانک؛
- ارزیابی میزان نقدینگی مورد نیاز با استفاده از آزمون بحران مبتنی بر تحلیل حساسیت و تحلیل سناریو و بر مبنای جداول شکاف نقدینگی.

۷-۴- آزمون بحران و برنامه تداوم فعالیت

بانک تجارت با برگزاری آزمون بحران نقدینگی، عوامل بروز شوک و زیان های احتمالی حاصل را شناسایی و در صورتی که نواسانات نقدینگی بانک در دامنه بحرانی قرار گرفته و موجب ورود بانک به مرحله بحرانی شود مطابق برنامه احتیاطی (مصوب هیات مدیره محترم) اقدام می نماید. از جمله مهم ترین اقدامات فوق اعمال سیاست انقباضی اعتباری، مذاکره جهت دسترسی به منابع تامین مالی اضطراری و ... می باشند.

ماده ۸- مدیریت ریسک عملیاتی

۸-۱- برنامه تداوم فعالیت

بانک تجارت برنامه ریزی های لازم به منظور تداوم فعالیت در صورت وقوع ریسک های داخلی و خارجی از قبیل حوادث طبیعی (سیل و زلزله) و قطعی سیستم ها را انجام داده است. استقرار سایت های پشتیبان در داخل و خارج از تهران به منظور پشتیبانی از سایت اصلی بانک و انجام مانورهای دوره ای از جمله اقدامات اصلی بانک در این راستا می باشد. از جمله اقدامات دیگر شناسایی سیستم های حیاتی بانک و ریسک های مترتب بر فعالیت آنها و ارائه راهکارهای مقابله با آنها می باشد. در بخش امنیت اطلاعات نیز بانک نسبت به استقرار استانداردهای امنیت اطلاعات (ISMS) اقدام نموده است.

۸-۲- تدابیر پیش گیرانه از وقوع خطاهای غیر عمدی و سهوی انسانی

در حوزه ریسک عملیاتی که مرتبط با عدم کفایت سیستم ها، فرآیندها، نیروی انسانی و رخدادهای محیطی بوده به طور مستمر توسط واحدهای ذیربط مورد ارزیابی و پایش قرار می گیرد و اقدامات کنترلی مورد نیاز اعمال می گردد. در این خصوص هدف اصلی بانک حصول اطمینان از کفایت کنترل های داخلی بوده که در این ارتباط می توان به انجام اقدامات لازم جهت ارتقاء امنیت شبکه، راه اندازی سیستم های نظارتی غیر حضوری اشاره داشت. این اقدامات از طریق حوزه بازرسی و نظارت بانک شامل مدیریت های امور بازرسی و حراست و ادارات مبارزه با پولشویی و حسابرسی داخلی صورت می گیرد. ضمن اینکه از اولویتهای اصلی بانک سیستمی نمودن اکثر عملیات و رفع نقایص سیستمهای موجود با هدف جلوگیری از هرگونه خطا می باشد. در این ارتباط اهم اقدامات انجام شده عبارتست از:

- رسیدگی منظم به عملکرد شعب و واحدها و گزارش نتایج رسیدگی ها به مقامات ارشد بانک
- ارائه پیشنهادات اصلاحی درخصوص رفع معایب و نواقص عملکردی واحدهای تحت رسیدگی
- بازرسی از راه دور و برخط شعب
- برنامه ریزی تقویت کنترل های داخلی و اجرای طرح های عملیاتی در این زمینه
- ایجاد اطمینان از کفایت کنترل های داخلی
- استقرار سیستم نرم افزار مبارزه با پولشویی AML

- هوشمندسازی حسابهای بانک با هدف جلوگیری از سوء استفاده

- استقرار سامانه اعتبارسنجی مشتریان

همچنین از جمله برنامه های در حال انجام در این خصوص برنامه های ارتقاء سطح شناخت و اطلاعات همکاران در ارتباط با مباحث حفاظتی و حراستی و استقرار سامانه نظارتی متمرکز در بخش تسهیلات و تعهدات می باشد.

۸-۳- تمهیدات مقابله با بحران

در راستای مقابله با حوادث غیر مترقبه و مدیریت شرایط بحران ، کمیته پدافند غیر عامل (بخش فرماندهی) بر اساس مصوبه مورخ ۱۳۸۸/۱۱/۲۵ هیات مدیره وقت بانک ایجاد و همچنین کمیته های فرعی زیر نیز در بخش های مربوطه تشکیل شده و در آبان ۱۴۰۱ بروزرسانی شده است:

- کمیته پدافند سایبری

- کمیته پدافند غیر سایبری

- کمیته پرسنلی، لجستیک و پشتیبانی

- کمیته های مدیریت های شعب

۸-۴- روشهای سنجش ریسک عملیاتی

در راستای کنترل و مدیریت ریسکهای عملیاتی، اداره مدیریت ریسک نسبت به تهیه سیاستهای مدیریت ریسک عملیاتی اقدام نموده و آن را به تصویب هیات مدیره محترم بانک رسانده است. همچنین از جمله برنامه های به انجام رسیده به منظور پایش ریسک عملیاتی، استفاده از فرآیند خود ارزیابی ریسک و کنترل می باشد که بر اساس آن اداره مدیریت ریسک نسبت به شناسایی ریسکهای واحدهای ستادی و نیز واحدهای صف منتخب اقدام نموده که نتیجه آن در کمیته های مدیریت ریسک عملیاتی و عالی مدیریت ریسک بررسی و راهکارهای کاهش ریسک ها مصوب و بر اساس آن واحدهای ذیربط موظف به عملیاتی نمودن راهکارهای تصویبی می باشند.

۸-۵- میزان سرمایه لازم برای پوشش ریسک عملیاتی

در حال حاضر سرمایه پوششی ریسک عملیاتی در بانک بر مبنای روش پایه محاسبه می شود.

۱- روش پایه

سرمایه اختصاص یافته برای ریسک عملیاتی بر اساس روش پایه به شرح جدول ذیل می باشد:

میلیون ریال

شهریور ۱۴۰۲	اسفند ۱۴۰۱	اسفند ۱۴۰۰
۵۱,۸۳۹,۳۴۸	۷۹,۷۸۴,۵۰۲	۳۲,۸۰۷,۰۷۵

۸-۶- ساز و کارهای کنترل و پایش ریسک عملیاتی

در حال حاضر بانک دارای فرایند تعریف شده ای برای پایش ریسک عملیاتی و گزارش دهی آن می باشد به طوریکه در بازرسی ها و حسابرسی های مستمر ارزیابی های لازم صورت گرفته و گزارشات آن به مقامات ارشد ارایه می شود. در راستای نظارت غیرحضور بر فعالیت شعب، سامانه پایش سیستمی راه اندازی گردیده و عملکرد این سامانه از رویکرد رسیدگی کلی به شعب به رویکرد رسیدگی به سرفصلهای پرمخاطره تغییر یافته، که در این راستا در حال حاضر رویدادها به صورت آفلاین با فاصله ی دو روز کاری و در حوزه تراکنش اسناد صادر شده از درگاه شعب و باجه ها کشف می گردند و بر اساس گزارش های متنوع مآخوذه از این سیستم مراتب مورد بررسی بازرسان مستقر در سامانه مذکور قرار می گیرد. توسعه ی امر نظارت در بانک همواره با تمرکز بر بهره گیری از تکنولوژی ها و ابزارهای فناورانه در دستور کار قرار گرفته است. همچنین از جمله برنامه های در دست انجام به منظور پایش ریسک عملیاتی استفاده از فرایند خود ارزیابی ریسک و کنترل بوده که امکان پایش ریسک ها بر مبنای شدت و احتمال را فراهم می نماید. همچنین بلحاظ بررسی گزارشات و اتخاذ تصمیم های کنترلی کمیته مدیریت ریسک عملیاتی به عنوان یکی از کمیته های زیرمجموعه کمیته عالی مدیریت ریسک ایجاد شده است. در این کمیته موارد ریسک عملیاتی که از سوی مدیریت های ذیربط بانک ارائه می شوند مورد بررسی قرار می گیرد.

ماده ۹- مدیریت ریسک بازار

۹-۱- سیاست های مدیریت ریسک بازار

بانک تجارت در راستای حفظ ارزش و تداوم جریانات درآمدي ناشی از پرتفوی معاملاتی خود (سهام و ارز)، از فرآیند مدیریت ریسک برای کاهش زیان احتمالی ناشی از نوسانات غیرمنتظره در قیمت ها و سایر نرخ های بازار استفاده می نماید.

استراتژی های بانک:

- ۱- بانک در زمینه ریسک بازار، دستورالعمل ها و آئین نامه های صادره از سوی نهاد ناظر از قبیل رهنمود "مروری بر ادبیات ریسک بازار" را اجرا می نماید.
- ۲- بانک وضعیت ریسک بازار (پرتفوی ارزی و سهام) خود را با توجه به میزان سرمایه پایه مدیریت خواهد نمود.
- ۳- بانک با استفاده از روش های تحلیل سناریو و آزمون بحران، میزان اثر تغییرات متغیرهای موثر بر پرتفوی معاملاتی خود را ارزیابی خواهد نمود.
- ۴- بانک جهت شناسایی و پیش بینی رفتار متغیرهای تاثیرگذار بر ریسک بازار، متغیرهای اقتصادی را پایش خواهد نمود.
- ۵- بانک از طریق تنوع بخشی و با در نظر گرفتن محدودیتهای موجود، ترکیب پرتفوی سهام و ارز خود را با توجه به ریسک تنظیم خواهد نمود.

۹-۲- روش سنجش ریسک بازار

- ۱- بانک تجارت جهت تخمین میزان زیان احتمالی از محل نوسانات قیمت در بازار سهام پرتفوی معاملاتی بورسی، برنامه ریزی های لازم را جهت استفاده از روش های اندازه گیری ارزش در معرض خطر (VaR) انجام داده است تا مطابق با آن بتواند حدود مجاز را تعیین و رعایت نماید.
- ۲- بانک تجارت جهت تخمین میزان زیان احتمالی از محل نوسانات قیمت در نرخ مرجع و تسعیر ارز، از روش های اندازه گیری ارزش در معرض خطر (VaR) استفاده می نماید تا مطابق با آن بتواند حدود مجاز را تعیین و رعایت نماید.

۳- بانک جهت اندازه گیری ریسک پرتفوی ارزی و سهام از روشهای شبیه سازی بوت استرپ و شبیه سازی تاریخی استفاده می نماید.

۴- بانک جهت اندازه گیری ریسک نرخ سود پرتفوی اوراق با درآمد ثابت از چارچوب تحلیل دیرش مبتنی بر روش شبیه سازی استفاده می نماید.

۳-۹- میزان سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک بازار

سرمایه پوششی لازم برای ریسک های نرخ ارز، سهام و بازار (با لحاظ ضریب همبستگی بین پرتفوی ارزی و پرتفوی معاملاتی سهام) با استفاده از روش بوت استرپ و با احتمال ۹۵ درصد و بر اساس رهنمودهای کمیته بال، به صورت زیر محاسبه شده است.

(شهریور ۱۴۰۲)		(اسفند ۱۴۰۱)		(شهریور ۱۴۰۱)		
سرمایه پوششی - میلیون ریال	درصد از سرمایه پایه	سرمایه پوششی - میلیون ریال	درصد از سرمایه پایه	سرمایه پوششی - میلیون ریال	درصد از سرمایه پایه	
۱,۶۷۲,۴۶۵	۳/۱	۱,۰۰۹,۷۶۰	۱/۸۷	۲,۶۹۸,۵۸۵	۵	پرتفوی ارز
۷۶,۰۳۰,۴۴۹	۱۴۱	۱۰۱,۰۶۹,۴۹۶	۱۸۷/۵	۲۴,۲۷۸,۸۵۰	۴۵	پرتفوی معاملاتی سهام
۷۷,۷۰۲,۹۱۴	۱۴۴/۱	۱۰۲,۰۷۹,۲۵۶	۱۸۹/۳	۲۶,۹۷۷,۴۳۵	۵۰	پرتفوی بازار

■ در محاسبات مربوطه مستند به بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۶۹۸۳ بانک مرکزی ج.ا.ا، نرخ دلار از تاریخ ۲۹ اسفند ۱۴۰۰ تا ۲۵ اسفند ۱۴۰۱ معادل ۲۰۰۰۰۰ ریال و نرخ یورو ۲۲۰۰۰۰ ریال در نظر گرفته شده است.

■ در محاسبات مربوطه مستند به بخشنامه شماره ۰۱/۳۱۹۶۱۶ بانک مرکزی ج.ا.ا، از ۲۷ اسفند ۱۴۰۱ به بعد نرخ دلار معادل ۲۵۰۰۰۰ ریال و نرخ یورو ۲۶۵۰۰۰ ریال در نظر گرفته شده است.

* افزایش سرمایه پوششی پرتفوی معاملاتی سهام ناشی از تغییر مبنای محاسبه ارزش پرتفوی معاملاتی سهام از اقلام مندرج در یادداشت سرمایه گذاری جاری در سهام سریع معامله صورت های مالی به ترکیب سهم های موجود در بخش ریسک بازار نسبت کفایت سرمایه می باشد.

* بر اساس ادبیات نظری مدیریت ریسک و همچنین مستندات بانک مرکزی (به عنوان مثال، روش های ارائه شده در صفحات ۱۵ و ۱۶ از مجموعه "مروری بر ادبیات ریسک بازار" که توسط بانک مرکزی منتشر شده)، اصولاً ارزش در معرض خطر (و بالتبع سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک) یک پرتفوی از مجموع ارزشهای در معرض خطر (و بالتبع سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک) اجزاء آن کمتر است. به هر حال، در محاسبه ی مجموع سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک بازار، به دلیل محدودیت اعمال شده توسط بانک مرکزی ج.ا.ا، در سامانه مهتاب، مبنی بر لزوم برابری سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک بازار با مجموع

دو رقم سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسکهای ارز و سهام، سرمایه مورد نیاز ریسک بازار، از حاصل جمع سرمایه های پوششی مورد نیاز ریسکهای ارز و سهام به دست آمده است. علی ایحال، سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک بازار بر اساس روش شبیه سازی بوت استرپ برای مقاطع زمانی منتهی به شهریور ۱۴۰۲، اسفند ۱۴۰۱ و شهریور ۱۴۰۱ به ترتیب برابر ۷۶۰۷۵۳۹۲، ۱۰۱۱۰۱۴۵۶ و ۲۴۴۳۰۶۵۵ میلیون ریال بوده است.

■ میزان سرمایه پوششی با استفاده از شاخص ارزش در معرض خطر، روش بوت استرپ و بر مبنای حداکثر مقایسه ریسک آخرین روز با سه برابر متوسط ریسک ۶۰ روز گذشته بدست آمده است. همچنین لازم به ذکر است آخرین سرمایه پایه بانک مصوب بانک مرکزی ج.ا.ا معادل ۵۳۹۱۷ میلیارد ریال می باشد فلذا همین رقم مبنای محاسبه نسبت مذکور می باشد.

۹-۴- میزان ارقام در معرض ریسک بازار به تفکیک ارز و سهام

نتایج حاصل از محاسبه ی ارزش در معرض خطر روزانه ی ریسک نرخ ارز، سهام و بازار به روش بوت استرپ و با احتمال ۹۵ درصد مطابق جدول زیر می باشد:

(میلیون ریال)

ارزش در معرض خطر روزانه	(شهریور ۱۴۰۲)	(اسفند ۱۴۰۱)	(شهریور ۱۴۰۱)
ریسک نرخ ارز	۱۷۶،۸۰۳	۱۹۰،۴۸۹	۲۶۷،۳۳۵
ریسک سهام	۸،۵۲۳،۰۴۸ *	۱۲،۶۳۴،۴۱۴ *	۱،۶۲۰،۸۹۶
ریسک بازار	۸،۶۹۹،۸۵۱ **	۱۲،۸۲۴،۹۰۳ **	۱،۸۸۸،۲۳۱ **
■ در محاسبات مربوطه مستند به بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۶۹۸۳/ بانک مرکزی ج.ا.ا، نرخ دلار از تاریخ ۲۹ اسفند ۱۴۰۰ تا ۲۵ اسفند ۱۴۰۱ معادل ۲۰۰۰۰ ریال و نرخ یورو ۲۲۰۰۰۰ ریال در نظر گرفته شده است.			
■ در محاسبات مربوطه مستند به بخشنامه شماره ۰۱/۳۱۹۶۱۶/ بانک مرکزی ج.ا.ا، از ۲۷ اسفند ۱۴۰۱ به بعد نرخ دلار معادل ۲۵۰۰۰۰ ریال و نرخ یورو ۲۶۵۰۰۰ ریال در نظر گرفته شده است.			
* افزایش ریسک پرتفوی معاملاتی سهام ناشی از تغییر مبنای محاسبه ارزش پرتفوی معاملاتی سهام از ارقام مندرج در یادداشت سرمایه گذاری جاری در سهام سریع معامله صورت های مالی به ترکیب سهم های موجود در بخش ریسک بازار نسبت کفایت سرمایه می باشد.			
** عطف به توضیحات ارائه شده در بند مربوط به جدول ۹-۳ در خصوص محدودیت اعمال شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در سامانه مهتاب، مبنی بر لزوم برابری سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک بازار با دو رقم سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک های ارز و سهام، رقم درج شده در جدول قبلی برای سرمایه مورد نیاز جهت پوشش ریسک بازار از حاصل جمع سرمایه های مورد نیاز ریسک های ارز و سهام به دست آمده بود. به همین ترتیب روش مذکور عیناً در خصوص ریسک (ارزش در معرض خطر) بازار اعمال شده است و رقم ریسک بازار ذکر شده در جدول معادل حاصل جمع ارقام ریسک های نرخ ارز و سهام می باشد. درحالیکه طبق محاسبات، ریسک بازار بر اساس روش شبیه سازی بوت استرپ برای مقاطع زمانی منتهی به شهریور ۱۴۰۲، اسفند ۱۴۰۱ و شهریور ۱۴۰۱ به ترتیب برابر ۸۵۲۷۶۸۸، ۱۲۶۴۰۹۲۶، ۱۶۴۳۰۱۹ میلیون ریال بوده است.			